

A large, modern apartment building with multiple floors, balconies, and yellow awnings is the background for the left half of the slide. It is surrounded by lush green trees and a well-maintained lawn.

PANEL FRYSLÂN 07/20

ZORGTECHNOLOGIE

HOE STAAN INWONERS VAN FRYSLÂN TEGENOVER HET GEBRUIK
VAN TECHNOLOGIE IN ZORG EN WELZIJN?

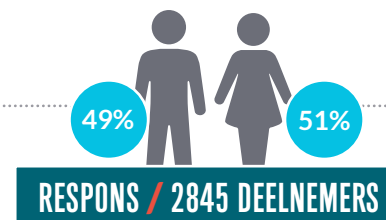
CIJFERS / MENSEN / INZICHT

Fryslân heeft een sterk vergrijzende bevolking, met als gevolg een groeiend aantal zorg-behoevenden. Terwijl deze groep groter wordt, groeit het aantal zorgprofessionals en potentiële mantelzorgers niet mee. Met name in krimpregio's, maar ook elders zorgt dit voor een toenemende druk op de beschikbare zorg. Bovendien wordt van ouderen verwacht dat ze langer zelfstandig thuis blijven wonen. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden wordt er steeds vaker een beroep gedaan op het gebruik van technologie in de zorg: technologie die de zelfredzaamheid van thuiswonende ouderen vergroot, technologie die bijdraagt aan een gezondere leefstijl, aan vroegsignalering en zorg voor elkaar, maar ook technologie die zorg op afstand mogelijk maakt.

In toekomstscenario's voor de zorg wordt veel verwacht van het gebruik van technologische innovaties (Seker en Sûn, 2018). Onbekend was echter hoe inwoners van Fryslân het huidige gebruik van technologie in zorg en welzijn ervaren en hoe zij tegenover toekomstige ontwikkelingen op het terrein van zorgtechnologie staan. Aan de leden van Panel Fryslân hebben we eind 2019 daarom een aantal vragen gesteld over hun huidige gebruik van digitale innovaties in zorg en welzijn, hun ervaringen hiermee, en hun houding en opvattingen over de ontwikkeling van zorgtechnologie.

Om een gedifferentieerd beeld te kunnen schetsen zijn de vragen zoveel mogelijk gericht op zes concrete gebruikscontexten van digitale technologie in zorg en welzijn, uiteenlopend qua doel, aard, laagdrempeligheid en geavanceerdheid. De twee laatstgenoemde gebruikscontexten zijn gesitueerd in een nabije toekomst:

1. het gebruik van een horloge dat onder meer stappen telt en het slaapritme bijhoudt in combinatie met een leefstijlapp
2. het installeren van sensoren in het huis van een thuiswonende oudere om bewegingen te registreren in combinatie met een alarmknop
3. het volgen van een online zelfhulpprogramma voor het omgaan met lichte psychische problemen
4. het gebruik van een burenaap om contacten met buurtgenoten te versterken
5. advisering door een virtuele huisarts bij eenvoudige klachten
6. het implanteren van een chip in de schouder van een hartpatiënt om zijn bloedwaarden en hartfunctie te registreren.



Aan de hand van deze voorbeelden hebben we onze panelleden gerichte vragen gesteld over de voor- en nadelen die men van het gebruik van deze digitale innovaties verwacht, de verwachte inspanning die het gebruik van hen zou vragen, en hun houding tegenover het gebruik, nu en in de toekomst.

Met een respons van 48% hebben in totaal 2845 mensen deze digitale vragenlijst ingevuld. 51% van de steekproef is vrouw en 49% is man. De respondenten zijn als volgt verdeeld over de verschillende leeftijdscategorieën: 12% is 18-34 jaar, 35% is 35-49 jaar, 28% is 50-64 jaar en 25% is ouder dan 65 jaar.

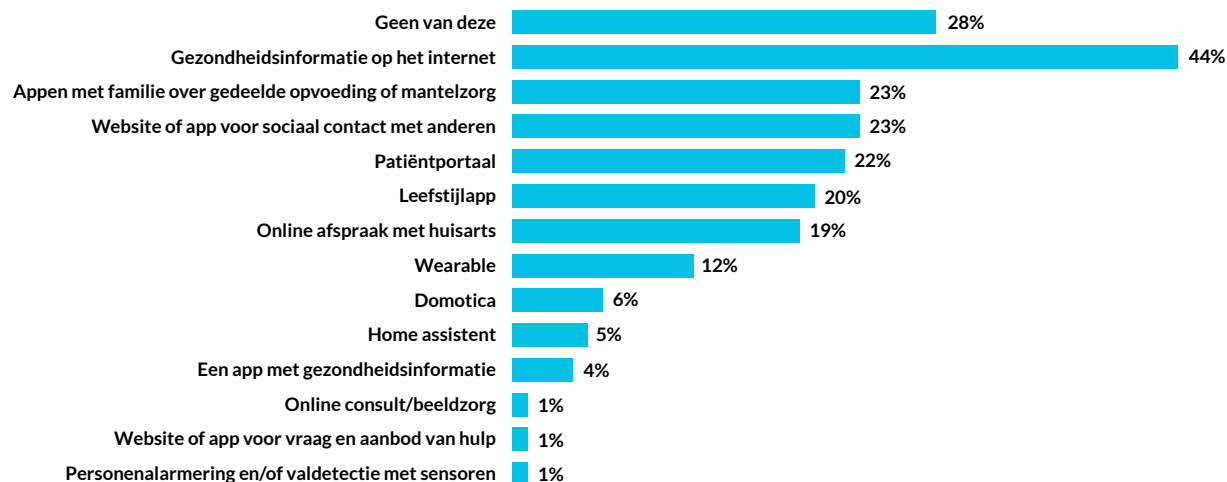
Bij de duiding van deze resultaten moeten we er rekening mee houden dat deze paneluitvraag plaatsvond vóór de uitbraak van de corona-epidemie in Nederland. Het is mogelijk dat relatief veel inwoners van Fryslân tijdens de coronacrisis kennis hebben gemaakt met (voor hen nieuwe) digitale hulpmiddelen in zorg en welzijn. Deze ervaringen kunnen hun houding en opvattingen over dit vraagstuk hebben beïnvloed. We overwegen een aantal vragen over het gebruik van technologie in zorg en welzijn op een later moment nog eens aan onze panelleden voor te leggen, zodat we een beeld krijgen van mogelijke ontwikkelingen op dit gebied.

In dit factsheet beschrijven we de resultaten in vogelvucht. Om het algemene beeld nader te specificeren lichten we enkele resultaten uit voor specifieke doelgroepen waarvan wij verwachten dat ze eerder te maken krijgen met zorgtechnologie, zoals ouderen en mensen met een intensieve zorgvraag.

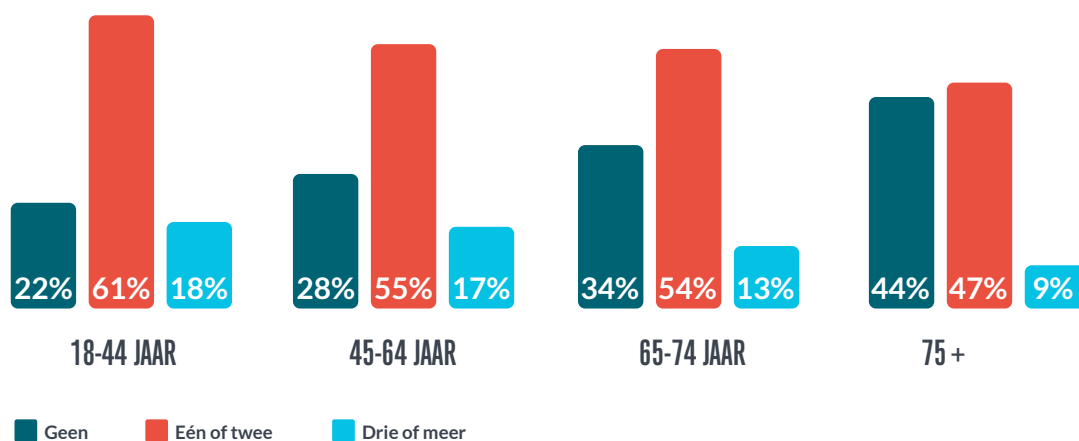


Bijna een derde van de inwoners van Fryslân geeft aan van geen enkele van de voorgelegde vormen van zorgtechnologie gebruik te maken. Hier staat tegenover dat 44% gebruik maakt van gezondheidsinformatie op het internet. Het zorgtechnologiegebruik is lager onder 75-plussers.

// Zorgtechnologiegebruik



// Gebruik naar leeftijd



ZORGEN OVER PRIVACY

Om goed te kunnen functioneren maakt veel zorgtechnologie gebruik van persoonlijke gegevens. De mogelijkheid van gegevensdeling wekt zorgen. Voor alle zes vormen van zorgtechnologie geldt dat ten minste een derde aangeeft dat de mogelijkheid van gegevensdeling hen tegenhoudt om hier gebruik van te maken. De meeste zorgen zijn er over het online zelfhulpprogramma en de virtuele dokter. Deze zorgen verschillen niet sterk tussen hoger- en lageropgeleide inwoners van Fryslân.



Voor bijna alle voorgelegde vormen van zorgtechnologie geldt dat minder dan de helft van de inwoners van Fryslân aangeeft digitale hulpmiddelen zelf te willen gebruiken wanneer hier aanleiding voor zou zijn. Mensen zijn voornamelijk huiverig voor het gebruik van een online zelfhulpprogramma en het consult van een virtuele dokter.

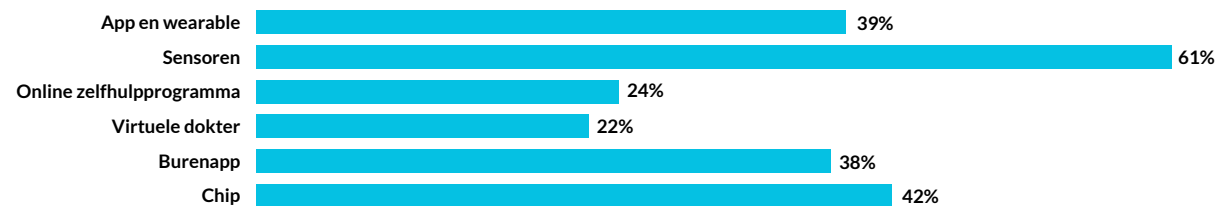
MENSEN MET EEN INTENSIEVE ZORGVRAAG EN OUDEREN MINDER ENTHOUSIAST OVER ZORGTECHNOLOGIE

Veel zorgtechnologie is beschikbaar voor mensen met een intensieve zorgvraag. De mensen die aangaven zelf een intensieve zorgvraag te hebben, zeggen opmerkelijk genoeg minder heil te zien in het gebruik van deze hulpmiddelen dan mensen zonder intensieve zorgvraag. Ouderen, die ook als zorgbehoevende groep kunnen worden aangemerkt, zien ook minder nut in het gebruik van technologie.

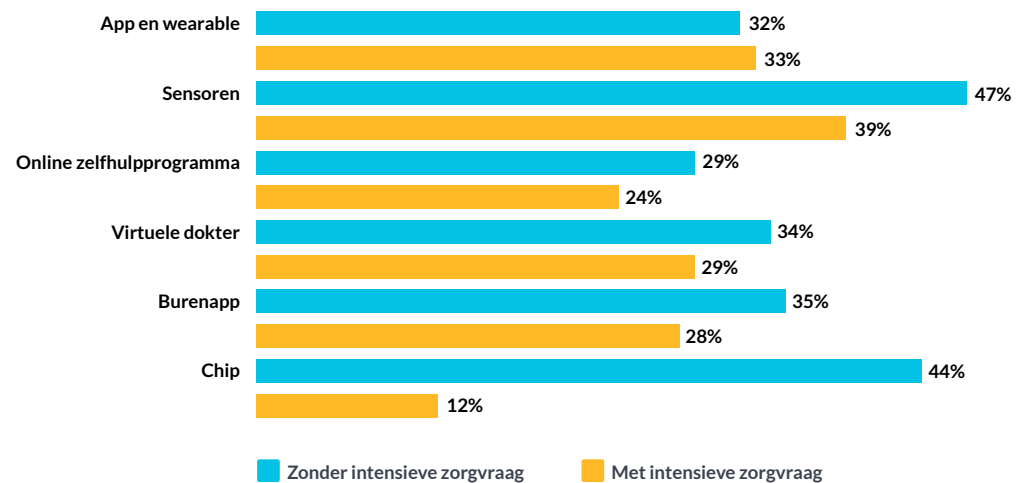
MEERDERHEID INWONERS VAN FRYSLÂN VERWACHT WEINIG MOEILIKHEDEN IN GEBRUIK

Het verwachte gebruiksgemak verschilt voor de verschillende vormen van zorgtechnologie. Voor de leefstijlapp, de sensoren en de chip geeft meer dan de helft aan deze gemakkelijk zelf te kunnen gebruiken. Bij het gebruik van andere vormen van zorgtechnologie verwachten Friezen meer moeilijkheden, in het bijzonder bij het raadplegen van een virtuele dokter. Het verwachte gebruiksgemak valt bij de meeste vormen lager uit voor laagopgeleiden en 65-plussers.

// Ik zou zelf ook gebruik maken van een dergelijk hulpmiddel wanneer daar aanleiding voor is (waarschijnlijk en zeker)



// Een dergelijk hulpmiddel zou ik zelf ook nuttig vinden (waarschijnlijk en zeker)



VAN OVERHEID EN ZORGPROFESSIONALS VERWACHTEN INWONERS ONDERSTEUNING

De afwachterende houding van inwoners van Fryslân tegenover het gebruik van zorgtechnologie klinkt ook door in hun mening dat er niet verwacht kan worden dat mensen zelfstandig met technologieën leren omgaan. Zij vinden dat de overheid en zorgprofessionals ondersteuning moeten bieden. De rol van zorgprofessionals wordt hierin groter geacht dan de rol van de overheid. Ondersteuning is voornamelijk gewenst voor de sensoren, het online zelfhulpprogramma en de chip.

BETALINGSBEREIDHEID IS LAAG ÉN AFHANKELIJK VAN EIGEN FINANCIËLE MIDDELEN

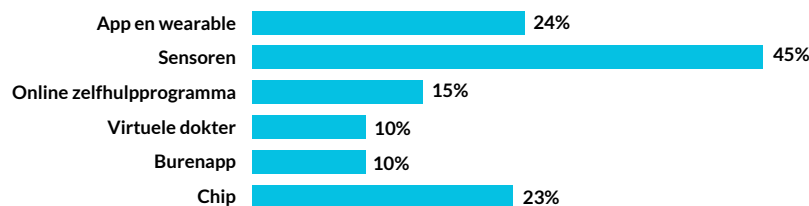
Voor de meeste vormen van zorgtechnologie is de betalingsbereidheid laag. Vooral voor het raadplegen van een virtuele dokter en de burenaapp legt men liever geen geld neer. Voor beiden geeft ongeveer 10% aan bereid te zijn te betalen. Voor de sensoren geeft daarentegen bijna de helft aan bereid te zijn om te betalen. Inkomen heeft weinig invloed op de betalingsbereidheid, maar of iemand moeite heeft met rondkomen wel.

ZIJN ZORGTECHNOLOGISCHE HULPMIDDELEN IN DE TOEKOMST MEER NODIG?

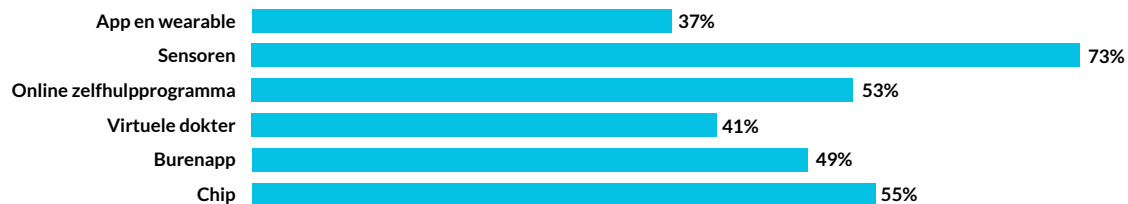
Of men verwacht dat zorgtechnologische hulpmiddelen in de toekomst meer nodig zijn, hangt af van hoe nuttig men deze hulpmiddelen vindt. Inwoners van Fryslân schatten de toekomstige noodzaak om gebruik te maken van deze hulpmiddelen wel hoger in dan de gebruiksmogelijkheden die zij vanuit hun huidige persoonlijke situatie zien. Het is mogelijk dat dit is veranderd, omdat mensen tijdens de coronacrisis nieuwe ervaringen hebben opgedaan met het gebruik van zorgtechnologie. (Deze vragenlijst is ingevuld vóór de uitbraak van de corona-epidemie in Nederland.)



// Ik zou bereid zijn om voor het gebruik van dit soort hulpmiddelen te betalen
(eens en helemaal eens)



// Ik verwacht dat hulpmiddelen als deze in de toekomst meer nodig zullen zijn
(waarschijnlijk en zeker)



Inwoners van Fryslân zijn het meest overtuigd van de meerwaarde van zorgtechnologie als het gaat om praktische, ondersteunende functies. Zo is meer dan de helft van mening dat zorgtechnologie kan bijdragen aan eigen regie, een gezondere leefstijl, een betere samenwerking en communicatie in de zorg. Wanneer mensen de indruk kunnen krijgen dat zorgtechnologie als 'vervanging' van reguliere zorg wordt ingezet, oordelen zij minder positief. Zo zijn minder Friezen er van overtuigd dat de inzet van zorgtechnologie kan bijdragen aan het oplossen van dreigende personeelstekorten en het betaalbaar houden van de zorg.

WAT BETEKENT ZORGTECHNOLOGIE VOOR SOCIAAL CONTACT?

Hoewel 41% van de inwoners van Fryslân verwacht dat het gebruik van technologie in zorg en welzijn kan bijdragen aan sociaal contact, klinken in de opmerkingen van panelleden wisselende geluiden.



Nuttig, maar door het gebruik van deze middelen moet er niet minder contact komen met andere mensen zoals de familie en verzorgenden.



Hulpmiddelen halen eenzaamheid niet weg.



Het idee, waar blijft het menselijke contact?



Versterkt onderlinge contacten en omzien naar elkaar.



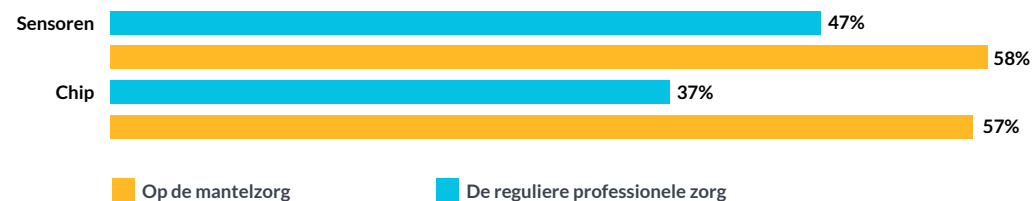
Wel nuttig, zodat er meer tijd overblijft voor (echt) contact tussen hulpverleners en zorgvragers.



KAN ZORGTECHNOLOGIE BIJDAGEN AAN ONTZORGING?

Doordat er steeds meer zorgbehoevenden komen, wordt het beroep op zorgprofessionals en mantelzorgers groter. Zorgtechnologie die de gezondheid van mensen kan monitoren zou hier wat druk kunnen wegnemen, zo geven inwoners van Fryslân aan, met name voor mantelzorgers.

// Dergelijke hulpmiddelen kunnen druk verlichten op:



Deze uitvraag van Panel Fryslân is inhoudelijk voorbereid en uitgevoerd door het Fries Sociaal Planbureau in nauwe samenwerking met het Lectoraat Digitale Innovatie in Zorg en Welzijn van NHL Stenden Hogeschool. Zij werden daarbij geadviseerd door een begeleidingsgroep, samengesteld uit onderzoekers en inhoudsdeskundige beleidsmedewerkers van provincie Fryslân, Zorgbelang Fryslân, Zorgplein Noord, GGD Fryslân, Platform GEEF, ROS Friesland, NHL Stenden Hogeschool en het Fries Sociaal Planbureau.



COLOFON

Zorgtechnologie is een uitgave van het Fries Sociaal Planbureau, juli 2020.

CONTACT

Dirk Postma, dpostma@fsp.nl



Fries Sociaal Planbureau
Doelestraat 8a
8911 DX Leeuwarden
(058) 234 85 00
info@fsp.nl
www.fsp.nl

OVER PANEL FRYSLÂN

Panel Fryslân is een representatief burgerpanel voor de Friese bevolking van 18 jaar en ouder. Panelleden krijgen maximaal zes keer per jaar een online vragenlijst toegestuurd. De vragen gaan over verschillende, actuele onderwerpen die impact hebben op de Friese samenleving en waarover het FSP graag de mening van Friese burgers hoort. Het panel bestaat op dit moment uit bijna 6000 panelleden. Mensen kunnen zich niet zelf aanmelden voor Panel Fryslân, maar worden geworven via een aselechte steekproef en een persoonlijke uitnodigingsbrief.



FSP brengt regelmatig publicaties uit. Door uw inschrijving ontvangt u deze publicaties automatisch.

www.fsp.nl/attendingsservice